

Monumentnummer*: 524689

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 03 februari 2003
Kadaster deel/nr 82788/43

Woonplaats* Tegelen
Gemeente* Venlo
Provincie* Limburg

Locatiennaam Tegelen
Locatieomschrijving BY Hondsdiekerweg 1

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Tegelen	C			4938
Tegelen	C			4090
Tegelen	C			3868

Omschrijving**

Inleiding

In de kern Heide, ten oosten van de oude dorpskom van Tegelen, ligt in het Tegelse heuvelruggebied aan de 'Snelle Sprong' de SMALSPOORTUNNEL 'De Hondsdiek' met lang ACCESPAD. Via het smalspoor werd potaarde vervoerd vanuit een kleigroeve naar een elders gesitueerde kleifabriek. De eenvoudige tunnel werd naar alle waarschijnlijkheid in de jaren twintig van de twintigste eeuw gebouwd in opdracht van de 'N.V. Tiglia kleiwarenfabrieken' en is opgetrokken in een zakelijke en doelmatige stijl met elementen van het Functionalisme.

Het smalspoor zelf is thans geruimd; de artificiële tunnel en accespad resteren als duidelijk zichtbare sporen in het landschap.

Een minderheid van de Tegelse kleiwarenfabrikanten betrok de benodigde klei uit dit heuvelruggebied (de 'steilrand'). De afstand tussen de groeven en de kleiwarenfabrieken was relatief groot. Behalve Tiglia had ook fabrikant Thissen hier een groeve. De kwestie van het grondstoffentransport leidde tot de eerste mechanisatie in de Tegelse grofkeramische industrie. Hiervoor werd een uitgebreid net smalspoorverbindingen aangelegd tussen de kleigroeven en de fabrieken, aanvankelijk grotendeels voor gezamenlijk gebruik. Dit

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

smalspoor is voor de ontwikkeling van de keramische industrie in de periode vanaf 1900 tot kort na de Tweede Wereldoorlog van zeer grote betekenis geweest. Het was beschikbaar in spoorwijdten van 600, 700 en 900 mm. De grondstoffvoorziening was een van de belangrijkste zaken waar de leiding van de keramische bedrijven zich mee bezighield. Bedrijven die deze noodzaak niet tijdig onderkenden of niet bij machte waren hiervoor adequate voorzieningen te treffen, werden op termijn genoodzaakt de productie te staken. Aanvankelijk vond de kleiwinning grotendeels collectief plaats uit gemeentegronden, vanaf de jaren dertig zocht men voor de grondstoffvoorziening naar delvingsplaatsen en kleigroeven buiten Tegelen.

Omschrijving

Betonnen, in het werk gestorte SMALSPOORTUNNEL die in oost-westrichting onder de Tegelse heuvelrug doorvoert. Langgerekte, rechthoekige schacht. Brede zijwanden. Tunneldek met vlakke zoldering en een gebogen bovenzijde met afgeronde hoeken. Karakteristiek ACCESPAD, aan de oostzijde bochtig en aan de westzijde vrij recht. Vooral aan de westzijde aan weerszijden van het pad een kunstmatig afgegraven, hoog en steil aarden talud.

Waardering

De SMALSPOORTUNNEL 'De Hondsdiek' met ACCESPAD is van algemeen belang. Het object heeft grote cultuurhistorische waarden. Het is van belang als bijzondere uitdrukking van de sociaal-economische ontwikkelingen in de Noord-Limburgse grofkeramische industrie in het begin van de twintigste eeuw, waarvan Tegelen het centrum was. Vanwege het belang dat door deze industrie aan de grondstoffvoorziening -en daarmee aan de transportmogelijkheden- werd gehecht is het object tevens van belang als uitdrukking van een landschappelijke ontwikkeling. Daarnaast is het object van belang vanwege het pionierskarakter. De aanleg van een smalspoorlijn met alle bijbehorende artefacten was een innovatieve technische ontwikkeling die de eerste mechanisatie in de grofkeramische industrie illustreert. Het object bezit ensemblewaarden vanwege de karakteristieke stedenbouwkundige situering tussen de voormalige, nabijgelegen kleigroeve en het voormalige fabriekscomplex van de 'N.V. Tiglia kleiwarenfabrieken'. Het object heeft een grote zeldzaamheidswaarde. Voorliggend object is in de gegeven context een typologisch unicum dat buiten Tegelen elders in Nederland niet voorkomt.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Weg(C)

Functie

Spoorbaan

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument